

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

3

МАРТ 1958

БЕОГРАД

Alija Nametak predlaže da se reč za hla da (poslastica, jelo koje se stavlja na sto na završetku obeda: sir, voće, kompot i sl., franc. dessert), koju smo nekako svi zaboravili, a koja „živi na širokom području u Bosni“, — uvede u književni jezik.

Nikola Rončević, u svom članku „O nazivu za glagole sa dva vida i povodom toga“, detaljno objašnjava zašto je bolji termin *dvovidan* (za glagole koji mogu biti i svršeni i nesvršeni), koji je on stvorio još 1941, od termina *dvovidski*, koji je, čini se, prvi upotrebio P. Ivić 1955 u „Našem jeziku“.

Značenje reči *okus* (u vezi sa glagolom *okusiti*, „malo od čega u usta uzeti“) i *ukus* (lat. *gustus*, „stupanj našeg raspoloženja ili ugone, koja nas

prožima, kad nešto okusimo“) i njihovu upotrebu razgraničava Milan Sipka u svom članku „Okus i ukus“.

U članku „Prevodiočevi jezički izvori“ Stjepan Krešić iznosi sa kakvim se sve teškoćama prevodilac hvata u koštac dok jednu sadržinu pretače iz jedne jezičke forme u drugu, kao i leksičke izvore kojima se on pri tome služi.

Bratoljub Klaić raspravlja pitanje prenošenja akcenta na proklitiku, naročito u vezi sa scenskim govorom i sa metričkim potrebama.

Dalje „Jezik“ donosi svoje redovne rubrike: pitanja i odgovore, osvрте, iz školske prakse, kao i vesti iz Hrvatskog filološkog društva.

M. Stanić

НАШ ЈЕЗИК

(Нова серија, књ. VIII, св. 7—10)

У чланку „Једна научна и практична потреба“ проф. Велић говори о састављању дијалектолошког атласа српско-хрватског језика. Потреба за састављање таквог атласа многострука је: он би, прво, омогућио да се добије тачна слика о нашим дијалектима; друго он би помогао да се реше и нека отворена питања нашег књижевног језика (дублети).

Проф. М. Стевановић у пространој расправи „Одредбе самосталних речи“ говори о природи атрибута и апозиција. Он се оправдано не слаже са мишљењем д-р Илије Мамузића изнетим у чланку „Апозиција у науци и настави“.

Проф. В. М. Мишовић у чланку „Откуда Филипу Вишњићу презиме Вишњић“ тачно објашњава да је Вишњић то презиме добио по мајци Вишњић зато што је у Србији, како и Вук сведочи, био у то време обичај да се деци којој је отац умро пре матере даје презиме према материном крштеном имену.

С. Матић („Једна необична употреба предлога“) говори о случајевима кад се предлог налзи између атрибута и именице (бијеле пред дворе); оваких примера има у народним песмама из дубровачке околине, објављеним у зборнику Матице хрватске. Проф. Матић сматра да је у народно певање оваква употреба предлога дошла из нове хрватске књижевности, првенствено из Мажуранића и Прерадовића.

И. Грицкат („Разлика између предлога због и услед“) говори о синтаксичко-семантичкој разлици ова два предлога узрочног значења. Предлог

услед, вели Грицкатова, има данас значење „непосредне, природне последице, резултата нужног произилажења из нечега, за разлику од због, које показује узрочне везе и овако, а и другачије засноване“.

В. М. Мишовић у чланку „О називу сабља димишкиња“ сматра, супротно Г. Шкриванићу, да назив сабља димишкиња потиче од имена града Дамаска.

Чланком „О значењу: види ми се = чини ми се“ С. Матић очевидно даје дефинитиван облик своје оправданом мишљењу да је код Вука овај израз латинизам. Он постојање тога израза и у косовско-ресавском дијалекту тумачи утицајем албанског језика.

Б(ожидар) К(овачевић) у чланку „О значењу стиха „Давор, Шаро, давор добро моје!““ сматра да давор овде не значи узвик који изражава тугу или жалост, већ да Марко уствари њиме храбри свога Шарца. Ковачевић сматра да је народ турску реч даворан заменио нашом речју давор јер је „првобитно значење (ове наше речи) у народу већ ишчилело и готово се са свим изгубило тако да је почело свашта значити, особито под пером наших романтичара“.

Проф. М. С. Лалевић у чланку „О појавама везаним за глаголску рекцију“ показује на конкретним примерима шта значи основна мисао овога чланка: да „глаголи кретања управљају једним облицима именица, а глаголи мировања другим облицима њиховим“, да је у таквим везама „носилац или управљач сам глагол а не предлог“.

Б. М. Николић („Запослен, запо-
слење“) сматра да су исправнији облици
запосљен, запошљење.

Проф. М. С. Московљевић („Најзад
имамо српско-руски речник“) даје објек-
тивну, шире засновану критику Речника
И. И. Толстоја. Топло га препоручује.

Аница Шаулић („Прилог лексици на-
родних говора“) даје богату лексичку

грађу скупљену у крајевима око Дур-
митора. Ова грађа показује снагу пра-
вилног језичког стварања овога динар-
ског краја.

Језичке поуке у овој свесци НЈ дали
су В(иљана) Ш(љивић) и В(ерислав)
Н(иколић).

Б. М. Николић

ОБАВЕШТЕЊА У СТРУЦИ

Један наставник поставио нам је питање којој врсти припадају реченице типа: Ја седим и пишем или Идем и певам и сл. Можемо одмах рећи ово: Реченице Ја седим и пишем и Идем и певам јесу сложене, напоредне, саставне реченице. Сложене су зато што се сваком од њих казује по две мисли (у првој седим и пишем; у другој; идем и певам). Напоредне су зато што једна од две просте реченице у обе наведене сложене не објашњава ону другу, што у обе ове сложене реченице просте реченице не зависе једна од друге. Саставне су зато што је оно што се у њима износи истога смера.

Исти наставник питао нас је и од којег разреда у осмогодишњој школи треба навикавати ученике на употребу латинских назива за падеже и да ли треба објашњавати и значење и етимологију тих назива. Наше је мишљење да би било добро већ ученике V разреда осмогодишњих школа навикавати на употребу латинских назива за падеже. Р. Алексић и М. Станић те су називе унели у своју граматику за V разред. Етимологију није неопходно давати. То би очевидно било сувише оптерећење. сувишно оптерећење.

ISPRAVKA VAŽNIJIH ŠTAMPARSKIH GREŠAKA

Izvinjavajući se za veći broj grešaka u broju 1—2 og. molimo da u članku Problem „distanције“ čitalac ispravi: strana, red, stoji: treba; 1, 14, muzičkog: mučnog; 1, 22, od: on; 1, 36, problem: problemi; 1, 38, koj: koji; 2, 4, distancija: distancije; 2, 40, jednom: jednog; 2, 49, čitao: čitao ne; 3, 6 inoposnim: i svetlim; 3, 47, stvaranju. . . su se: Igovorj Devedeset trećoj ili Tolstojevju Ratu i; 4, 22, događaji, ličnosti: događaj, ličnost; 4, 40, ode: one; 4, 42, poetiku: poentu; 4, 46, spustimo: pustimo; 5, 19, tačke: tačne; 6, 16, malo: imalo; 6, 26, umetnici: umetnosti; 7, 2, naravno: narodno; 7, 43, je: se; 7, 45, okrenula: okrenuta; 7, 47, čitave: čiste; 8, 47, prostranim: prostornim; 8, 49, umetničko: umetničkog; 9, 22, opštim: reč suvišna; 10, 5, Opisi: Opis; 10, 15, uopšte: uopštavanja; 10,24, uopštavajući: uopštavajućim; 10, 28, nagodbe? nabore; 10, 37, nanašnjicu: današnjicu; 11, 15, sa: za; 11, 29, kao: kako; 11, 30, u mišlju: i mišlju; 11, 40, političkoj: apolitičkoj; 11, 43, sluti: slukti; 13, 3, čoveku: čekanju; 13, 8, delima: delima naše najnovije književnosti i umetnosti.